

FORGÓ SÁNDOR
Eszterházy Károly Főiskola
forgos@ektf.hu

HAUSER ZOLTÁN
Eszterházy Károly Főiskola
hauser@ektf.hu

KIS-TÓTH LAJOS
Eszterházy Károly Főiskola
ktoth@ektf.hu

A BLENDED LEARNING ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI KÉRDÉSEI

1. A távoktatás, e-learning, blended learning

A távoktatásnak felnőtt és nyitott képzési szempontból arra, a kérdésre kell felelni: hogyan tudnánk olyan tananyagot és szolgáltatásokat nyújtani, amelyben a hallgatók tértől és időtől függetlenül hatékonyan sajátíthatják el a tananyagot. Az e-learninggel kombinált (*blended*) képzésünk hatékony képzési forma napjainkban, de az alkalmazott szervezeti forma vajon megfelel-e minden elvárásnak.

A távoktatás tartalma megváltozott illetve változóban van. Ha azonosítjuk a távoktatást az elektronikus tanulással, jelenlegi átmeneti fejlődési korszakunkban, különböztessük meg a hagyományos vagy klasszikus távoktatást az elektronikus távoktatástól (*Kovács Ilma, 2002*). A fenti gondolatmenet alapján az e-learning definíciója:

Az e-learning, olyan számítógépes hálózaton elérhető nyitott – tér- és időkorlátoktól független – képzési forma, amely a tanítási - tanulási folyamatot megszervezve, hatékony, optimális, ismeretátadási, tanulási módszerek birtokában a tananyagot és a tanulói forrásokat, a tutor-tanuló kommunikációt, valamint a számítógépes interaktív oktatószoftvert, egységes keretrendszerbe foglalva, a tanuló számára hozzáférhetővé teszi (*Forgó, 2002*).

2. A blended-learning, azaz vegyes (komplex) tanulás

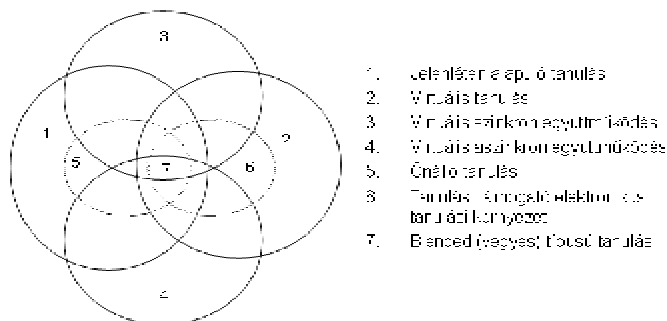
Részünkről támogatjuk az e-learning módszerekkel kombinált oktatási formát (*Allison Rossett, 2003*). Az utóbbi évek nemzetközi (tengerentúli) szakirodalmi hivatkozásai is megerősítik ezt az értékelést. Allison Rossett, a San Diego Állami Egyetem oktatástechnológia professzora egyetért a „vegyes elmélet” megközelítéssel. „A tanulási elméletek nem olyanok, mint a vallás” – mondja. „Nem kell eldöntened, hogy katolikus vagy baptista vagy, muzulmán vagy és kizárod az összes többit. A cél az, hogy minden helyzetre megtaláljuk a megfelelő elméletet.”. Zemke szerint a helyzet függ „az emberektől, akiket szolgálunk, az elsajátítani vágyott ismeretek természetétől és a helyzettől, amelyben elő kell adniuk ezeket” (*i.m., 2003*).

Ebben a részben egy úgynevezett kombinált (*blended*) szisztémát, a tervezési és fejlesztési folyamatokhoz kapcsolódó rendszert fogunk vázolni.

Mi jellemzi a vegyes típusú tanulást?

A blended learning jellemzői túlmutatnak az osztálytermen. Hiszen formális és informális, technológiára alapozott és emberközpontú, egyéni és társasági, irányított és felfedezés-orientált. A. Rossett kiemeli a műhelymunkával, konzultációval, támogatókkal és on-line osztálytermekkel és döntéstámogató eszközökkel, való ellátottságot. (*Allison Rossett i.m.*) Nézzük meg az alábbi ábrán a formális-informális, a virtuális együttműködési (szinkron-aszinkron), és az önálló tanulást támogató formákat.

A blended learning komponensei

1. Jelenlétben alapuló tanulás
2. Virtuális tanulás
3. Virtuális szinkron együttműködés
4. Virtuális aszinkron együttműködés
5. Önálló tanulás
6. Tanulás támogató elektronikus tanulási környezet
7. Blended (kegyes) típusú tanulás

1. ábra. A blended learning, a hagyományos jelenlétben alapuló oktatás és konzultáció, valamint a távoktatás elektronikus tanulási környezetének illetve tananyagainak változatából alakult ki.

Az alábbi táblázatok a blended learning elemeiről, a tartalomtípusok elemzését, a tanulástámogatási formák választásának hatásait mutatja be.

1. Táblázat A blended learning elemei

<p>Live face-to-face (formal) Hagyományos, frontális osztályterem (formális)</p> <ul style="list-style-type: none"> •Oktató által irányított osztályterem •Műhelymunka •Konzultáció\ Témavezetés •Gyakorlati képzés 	<p>Live face-to-face (informal) Hagyományos, frontális osztályterem (informális)</p> <ul style="list-style-type: none"> •Kollegiális kapcsolatok •Munkacsoportok •Szerepmellezés
<p>Virtual collaboration/synchronous Virtuális együttműködés (szinkron)</p> <ul style="list-style-type: none"> •E-learning osztályok •E-témavezetés 	<p>Virtual collaboration/asynchronous Virtuális együttműködés (aszinkron)</p> <ul style="list-style-type: none"> •E-mail •On-line elektronikus hirdetőtáblák •Levelezőlisták •On-line közösségek
<p>Self-paced learning Önálló tanulás</p> <ul style="list-style-type: none"> •Webtananyagok •Linkek on-line forrásanyagokhoz •Szimulációk •Forgatókönyvek •Videó és audió CD-k/DVD-k •On-line önértékelés •Munkatankönyvek 	<p>Performance support Kivitelezés, előadás támogatása</p> <ul style="list-style-type: none"> •Súgórendszerek •Nyomtatott segédletek •Tudástár •Dokumentáció •Kivitelezés/ döntéstámogató eszközök

2. Táblázat. A tartalomtípusok elemzése a tartalmi állandóság és az előállítási időtartam vonatkozásában.

TARTALMI ÁLLANDÓSÁG	Tartós	Munkatankönyv Dokumentáció On-line súgó (független) E-learning (archivált) Nyomtatott segédletek Kollegális kapcsolatok Szerep/feladat modellezés Munkacsoportok	Munkatankönyv Dokumentáció On-line súgó (integrált) Instruktor által irányított osztály Szimuláció Forgatókönyv Műhelymunka Webes tananyag modul Videó- és Audió- CD-k/DVD-k Kivitelezés/ döntéstámogató eszközök
	Gyorsan változó	Munkacsoportok Linkek on-line forrásanyagokhoz Gyakorlati képzés Online önértékelés Levelezőlista On-line elektronikus hirdetőtábla E-learning (események) Nyomtatott segédletek E-mail Konzultáció (telefon) On-line tudástár	On-line közösségek E-learning (Osztályok) Témavezetés E-témavezetés
		Rövid	Hosszú
		A megvalósításhoz szükséges idő	

3. A tanulástámogatási formák választásának hatása az emberi élőmunka-technológia ill., a költségvonatok alakulásának vonatkozásában

Kapcsolat	Ember	Gyakorlati képzés Konzultáció (telefon) On-line elektronikus hirdetőtábla On-line közösségek Kollegális kapcsolatok Levelezőlista Szerep/feladat modellezés E-mail E-learning (osztályok/események) Munkacsoportok	Témavezetés Instruktor által irányított osztály Műhelymunka E-learning (osztályok/események)
	Technológia	Munkatankönyv Linkek on-line forrásanyagokhoz Online önértékelés On-line tudástár Dokumentáció E-learning (archív) Nyomtatott segédletek Videó- és Audió- CD-k/DVD-k (meglévő) On-line súgó (független)	Szimuláció Videó- és Audió- CD-k/DVD-k (Fejlesztés) On-line súgó (Integrált) Webes tananyag modul Forgatókönyv Kivitelezés/ döntéstámogató eszközök
		Alacsony	Magas
		Költségek	

Mi a projektünkben egy olyan utat jelöltünk meg, amely napjaink egyik legkorszerűbb szemléletének is megfelel, – **blended képzés** – azaz kombináljuk az elektronikus felületet a nyomtatott tananyagokkal és a személyes jelenléttel.

A címben megjelölt szakterület feldolgozására a „kevert” módszert javasoljuk, azaz nem teljesen a személytelen képzések kiépítését, hanem a **blended learning** vegyes típusú kurzusok kialakítását és bevezetését tartjuk alkalmasnak a képzés javítására. Julian és Boone 2001-es IDC tanulmánya szerint „a kevert megközelítés fontossága az, biztosítja, hogy a tanulási folyamat a lehető legnagyobb benyomást tegye, és így biztosítsa, hogy a szervezet termelékenységére optimális és ügyfeleinek értékes dolgokat nyújt.”

A blended learning, tanulás és oktatásméleti, módszertani alapokon nyugvó átfogó infopedagógiai stratégia, mely a tanulást támogató rendszer révén – az emberi lét változatos megismerési, és kommunikatív formáit integrálva – tér- és időkorlátok nélkül biztosítja a tanuló számára az optimális ismeretsajátítást.

Olyan oktatási technológia, mely a képzéshez változatos, tanulási környezeti elemek (módszerek és eszközök) – hagyományos és virtuális tantermi tanulási formák, személyes és távolsági konzultáció biztosításával, nyomtatott- és elektronikus tananyagok segítségével magas-színvonalú (hi-tech) infokommunikációs eszközök révén a tananyagot kooperatívan, változatos módszerekkel, egyénre szabott formában teszi hozzáférhetővé, biztosítja tanulók előrehaladási ütemének ellenőrzését értékelését (Forgó, 2004).

A fenti definíció szerint tehát e-tanulás fogalmával illelhetjük a(z):

- Iskolában tantermi oktatás esetén alkalmazott számítógéppel segített tanulást
- Az IKT eszközöket alkalmazó távoktatást, nyitott képzést
- Web (táv) előadást, web (táv) szemináriumot
- A televíziós oktatást, különös tekintettel a digitális televíziózás új interaktív lehetőségeit kihasználó kurzusokat
- A számítógépes multimédiával, web tartalmakkal támogatott önálló tanulást. (Pl. egy alkalmazói szoftverbe épített tutorial használata...)
- A multimédiás oktatóprogramok
- Internetes kollaboratív eszközöket használó tréningek
- Mobil infokommunikációs technológiával támogatott oktatási formák
- A hagyományos jelenléten alapuló oktatás és konzultáció, valamint a távoktatás elektronikus tanulási környezetének illetve tananyagainak különböző változatait úgymint;
  - a formális-informális,
  - a virtuális együttműködési (szinkron-aszinkron),
  - és az önálló tanulást támogató tanulási formákat

Irodalom

- Allison Rossett, Felicia Douglass and Rebecca V. Frazee (2003): Strategies for Building Blended Learning. <http://www.learningcircuits.org/2003/jul2003/rossett.htm>.
- Evaluation of web-based course platforms (learning environments) <http://www.edutech.ch/edutech/tools>
.Evaluation of web-based course platforms (learning environments)
- Forgó-Hauser (2002): Távoktatás felsőfokon informatikus könyvtáros szakon – az egri Eszterházy Károly Főiskola Médiainformatika Intézetében. Informatika a felsőoktatásban 2002. Debreceni Egyetem ATC. Agrárinformatikai és Alkalmazott Matematika Tanszék, Debrecen.
- Hauser és mtsai.(1998): Intézményfejlesztési terv, EKF. Eger,
- Kis-Tóth L. (2000.): Az informatikus könyvtáros szak szakindítási kérelme. EKF. Médiainformatika Intézet
- Kovács Ilma (2002): Távoktatás, e-learning. Internetes kampuszok Franciaországban, Oktatástechnológiai és információtechnológiai konferencián elhangzott előadás.
- Forgó S. (2002): Oktatástechnológiai és információtechnológiai konferencián elhangzott előadás, Agraria Media.
- Forgó S.– Kis-Tóth L. (2002): Az idegen nyelvi képzés fejlesztése az EKF-en c. projekt tananyagainak, távoktatási rendszerbe való illesztésére. EKF Phare Projekt
- Forgó Sándor-Hauser Zoltán-Kis-Tóth Lajos (2003): E-learning kurzusok és A minőségbiztosítási kérdései. Eger. Agraria Média Konferencia Kiadvány. 40–64. o.
- Forgó Sándor (2003): Egy – szintézisen alapuló – komplex minősítési rendszer kidolgozása e-learning módszerekkel (blended) kombinált képzésre és tananyagokra. Kutatási terv. Kézirat ITOK Eger, Médiainformatika Intézet.
- Kis-Tóth L. szerk. (2000): Az informatikus könyvtáros szak szakindítási kérelme. EKF. Médiainformatika Intézet.
- Komenczi Bertalan (2002): E-learning módszertan. (kézirat). Eger, EKF-HKIK Leonardo projekt.

Kovács Ilma (2002): Távoktatás, e-learning. Internetes kampuszok Franciaországban. Oktatástechnológiai és információtechnológiai konferencián elhangzott előadás.